

KÖZÉPKORI ÉS KORA ÚJKORI RÉGÉSZETI KONFERENCIA A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE ALKALMÁBÓL

F. ROMHÁNYI BEATRIX¹ – MÉSZÁROS ORSOLYA² – RÁCZ TIBOR ÁKOS³

Magyar Régészet 12. évf. (2023) 4. szám, pp. 52–53.

Néhány évtizeddel azután, hogy a középkori régészet, mint önálló kutatási terület megszületett, felmerült annak is az igénye, hogy a terület kutatói időről időre (korábban nagyjából tízévente) egyfajta összefoglaló helyzetértékelést adjanak és kijelöljék a legfontosabb jövőbeli kutatási irányokat.

Kulcsszavak: középkori régészet, konferencia, beszámoló

A középkori régészet helyzetéről, eredményeiről 1971-ben Éri István kezdeményezésére egy nagyvárosi konferencia próbált először számot adni, az ott elhangzott előadások egy stencilezett kiadvány formájában jelentek meg 1973-ban (ÉRI 1973). Ezen előzmények után éppen 40 éve, 1983-ban került sor a következő konferenciára, amelynek kötete 1985-ben jelent meg Fodor István és Selmeczi László szerkesztésében (FODOR & SELMECZI 1985). Ez volt az első átfogónak tekinthető kötet, amely a fentiek szellemében a magyarországi középkori régészet addig elért eredményeit összegezte és felvázolta a következő kutatási feladatokat. A meglehetősen vaskos, közel 500 oldalra rúgó kötet küllemét tekintve egy nyomdai munka előtt álló kéziratra, egyetemi jegyzetre hasonlított, mégis hosszú időn keresztül ez volt az egyetlen, tankönyvként is szolgáló középkori régészeti összefoglaló. Nagyjából egy évtizeddel később az ELTE Magyar Középkori és Kora újkori Régészeti Tanszékének szervezésében került sor a következő számvetésre, de a konferencia előadásai nem jelentek meg írásban. Egy a középkori és kora újkori régészet eredményeit és kutatási irányait bemutató konferenciára utoljára 2006-ban került sor a MTA Régészeti Intézetének szervezésében a visegrádi Mátyás király Múzeumban. Az akkori előadások, kiegészítve néhány olyan tanulmány-nyal, amelyek ugyan nem hangzottak el a konferencián, de az összkép teljessége miatt fontosnak minősültek, ismét egy tanulmánykötetben jelentek meg 2010-ben, Benkő Elek és Kovács Gyöngyi szerkesztésében (BENKŐ & KOVÁCS 2010).

Az azóta eltelt bő másfél évtized számos változást hozott mind a szervezeti kereteket, mind a kutatás technikai lehetőségeit tekintve. Utóbbiak közül a különféle roncsolásmentes módszerek elterjedése, illetve a természettudományos módszerek egyre kiterjedtebb alkalmazása emelhető ki, de fontos a nagy adatbázisok térinformatikai elemzésének fejlődése, vagy más oldalról a közösségi régészet megjelenése is. Emellett a megváltozott körülményekhez igazodva régi projektek, pl. a hagyományos topográfiai kutatások is új lendületet kaptak.

A Magyar Tudomány Ünnepe 2023. évi hivatalos rendezvénysorozatának részeként, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat fő szervezésében került sor 2023. november 2–3-án a középkori és kora újkori régészet elmúlt közel két évtizedének eredményeit és feladatait bemutató konferenciára. A rendezvény társszervezői az ELTE BTK Régészettudományi Intézete, a PPKE BTK Régészettudományi Intézete, a Szegedi Tudományegyetem BTK Régészeti Tanszéke, valamint a HUN-REN BTK Régészeti Intézete voltak.

Az előző két kötetre is utalva Hagomány – örökség – megújulás. Középkori és kora újkori régészet Magyarországon 3.: eredmények, kérdések, feladatok a 21. században címen megrendezett eseményen, amelynek a Károli Gáspár Református Egyetem és az Eötvös Loránd Tudományegyetem adott helyszínt, tíz szekcióban mintegy hetven előadás, korreferátum és poszter járta körül az egyes témákat. A konferencia

¹ KRE Történeti Intézet, e-mail: t.romhanyi@gmail.com

² ELTE BTK Régészettudományi Intézet

³ PPKE BTK Régészettudományi Intézet

1. kép. Poszterek és előadások az ELTE épületében

2. kép. Kutatók több generációja a hallgatóság sorai közt

mindkét napján nagy számban jelentek meg érdeklődő kollégák, köztük a legfiatalabb nemzedék képviselői és a Társulat tagjai is (1–2. képek).

A rendezvény – jellegénél fogva – az elmúlt közel két évtized kutatási eredményeinek megfelelő súlypontok szerinti bemutatására vállalkozott; ez határozta meg a felépítését is. A szűkebb tudományterületek aktuális kutatási kérdéseit áttekintő huszonöt perces föelőadásokat rövidebb esettanulmányok követték, amelyek új ásatási eredményeket mutattak be, illetve résztémákat bontottak ki, a jövő feladataira való kitekintéssel. A korreferátumok is több ponton kapcsolódtak az általánosabb jellegű kérdésekhez. Az értékeléssel egybekötött kutatástörténeti áttekintések, kérdésfelvetések, valamint az új eredmények és módszerek ismertetése világos kutatási helyzetképet nyújtottak. Az érett kutatók mellett a konferencia előadójának gerincét a középgeneráció adta, de a poszterszekcióban nagy számban volt jelen az ifjú nemzedék is. A kutatás perspektíváit tekintve mindez nagyon pozitív körülményként értékelhető.

A konferencia nagyrészt megmutatta a középkori régészeti kutatást jelen pillanatban foglalkoztató témákat, de az is kiderült, hogy a középkori régészeti kutatások annyira sokrétűvé váltak, hogy egyes kérdések teljes értékű tárgyalására nem is volt mód a rendezvényre szánt két napon. A legutóbbi összegző igényű kötet óta új kutatási területek is nyíltak és új vizsgálati módszereket is sikerült integrálni. A rendezvényt záró kerekasztal-beszélgetés némiképp rávilágított arra is, hogy az aktuális képzési rendszer, intézményi háttér és technikai lehetőségek hogyan járultak hozzá a kutatási keretek kitágításához.

A feszes program és az ehhez mérten rövid idő miatt sajnálatos módon nemigen jutott idő vitára, hozzászólásokra; emiatt arra sem volt alkalom, hogy az egyes kutatási kérdésekben meglévő eltérő nézetek ütközessenek. A kérdések részletes kifejtésére a konferencia tanulmánykötetében lesz majd lehetőség, mely a középkorkutatás régészeti eredményeinek szintézisét kívánja majd nyújtani a legfontosabb kutatási területek megjelölésével, ásatási beszámolókkal és a továbblépés lehetőségeinek értékelésével.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Benkő, E. & Kovács, Gy. (szerk.) (2021). A középkor és a kora újkor régészete Magyarországon I–II. Budapest.

Éri, I. (szerk.) (1973). A magyar középkor kutatóinak nagyvázsonyi találkozásán elhangzott előadások, hozzászólások: 1971. május 6–8. Veszprém.

Fodor, I. & Selmeczi, L. (szerk.) (1985). Középkori régészetünk újabb eredményei és időszerű feladatai. Budapest.